

กระบวนการผลิตแสงในงานคอนเสิร์ต และงานแสดงวัฒนธรรมวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ไพรวรรณ สระกบแก้ว^{1*} และรัชชิตา ปิยะเจริญทรัพย์²

¹ภาควิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*plakabom191@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตแสงในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรมวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมกระบวนการผลิตแสงในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบกระบวนการผลิตแสงในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรมวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ Light Sound Production ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบ และคำถามเฉพาะด้านเกี่ยวกับกระบวนการผลิตแสง

ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการผลิตแสงเริ่มจากการหารือกับผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับแนวทางการแสดง หากไม่มีการบริฟทีมออกแบบจะใช้ความรู้และประสบการณ์ออกแบบแสงตามบริบทของงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ ได้แก่ Moving Spot, Pixel Bar และ Moving LED จากนั้นมีการออกแบบคิวแสงร่วมกับทีมงานอื่นเพื่อความสอดคล้องในแต่ละฉาก (2) ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมกระบวนการผลิตแสง ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น บอร์ดควบคุม MA2 ซึ่งสามารถสร้างภาพจำลอง 3 มิติและช่วยให้ปรับแต่งแสงได้อย่างแม่นยำ รวมถึงทักษะและความรู้ของผู้ออกแบบที่สามารถประยุกต์ใช้สีและจังหวะแสงเพื่อสร้างอารมณ์ให้ผู้ชม (3) แนวทางการพัฒนาในอนาคตควรเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ ระบบ Follow Me เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการติดตามตัวศิลปิน รวมถึงควรวางแผนและซิงค์ซอมคิวแสงร่วมกับทีมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการแสดง ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการออกแบบแสงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยไม่ละเลยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการทำงานแบบสหวิชาชีพในงานแสดงร่วมสมัย

คำสำคัญ: กระบวนการผลิตแสง งานคอนเสิร์ต งานวัฒนธรรม การออกแบบแสง เทคโนโลยีการควบคุมแสง

Light Production Process in Concerts and Cultural Performances Mahidol University College of Music, Salaya Campus

Praiwan sakobkaew^{1*} and Raksina Piyacharoensap²

¹Communication Arts (Radio and Television Broadcasting), Management Science,
Nakhon Pathom Rajabhat University)

²Communication Arts, Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

*plakabom191@gmail.com

Abstract

The objectives of this research are (1) to study the production process of lighting in concerts and cultural events, College of Music, Mahidol University, Salaya Campus; (2) to study the factors promoting the production process of lighting in concerts and cultural events, College of Music, Mahidol University, Salaya Campus; and (3) to study the development of the production process model of lighting in concerts and cultural events, College of Music, Mahidol University, Salaya Campus. The sample group used in the research was Light Sound Production staff of College of Music, Mahidol University, Salaya Campus. Purposive Sampling was used. The research instrument was a qualitative interview form consisting of questions about the respondent's information and specific questions about the lighting production process.

The research results found that (1) the lighting production process starts from a discussion with the employer about the performance guidelines. If there is no briefing, the design team will use their knowledge and experience to design lighting according to the context of the work, using available equipment, namely Moving Spot, Pixel Bar, and Moving LED. Then, the lighting cues are designed together with other teams for consistency in each scene. (2) Important factors that promote the lighting production process include the use of modern technology, such as the MA2 control board, which can create 3D simulation images and allow for precise lighting adjustments, as well as the skills and knowledge of the designers who can apply color and lighting rhythms to create emotions for the audience. (3) Future development guidelines should focus on the use of digital technology, such as the Follow Me system, to increase the accuracy of artist tracking, and the lighting cues should be planned and rehearsed closely with various teams to increase the efficiency of the performance. The results of this study can be used as a guideline for developing a more

Keywords: Lighting production process, Concert, Cultural event, Lighting design, Lighting control technology

1. บทนำ

วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง ความดี ความงาม ความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏเป็นรูปต่างๆ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะวิทยาการ ความเชื่อ การศาสนา เป็นต้น และได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นหลังๆต่อไป จนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็น วิถีชีวิตของบุคคลในสังคมที่ได้สั่งสม เลือกสรร ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของสังคม วัฒนธรรมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง สร้างสรรค์ให้เจริญงอกงามโดยสืบทอดจากมรดกวัฒนธรรมในอดีต หรืออาจจะรับเอาสิ่งที่เผยแพร่จากสังคมอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และทำให้สมาชิกยอมรับ เกิดความนิยม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะต้องไม่ทิ้งเอกลักษณ์ประจำชาติของตนไว้เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของคนทั้งชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังใช้เป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมให้คนในชาติมีความรักความสามัคคีต่อกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของชาติ ดังนั้น จึงมีผู้บางท่านอาจจะกล่าวถึง วัฒนธรรม ว่า เป็นความเจริญแล้ว แล้วยังแสดงเอกลักษณ์ของชาติอีกด้วย วัฒนธรรมเป็นความมั่นคงของชาติ ดังกล่าวมาแล้ว เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล วัฒนธรรมเป็น ศักดิ์ศรีของความเป็นชาติ มรดกทางวัฒนธรรม มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ กล่าวโดยสรุปคือมรดกศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน เห็นคุณค่า เป็นสิ่งก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ เป็นความมั่นคงของชาติเป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (การดำเนินการทางวิชาการ) เพื่อการเผยแพร่การสืบทอดและนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป เช่น การประกอบอาหาร การถักทอผ้า การคิดประดิษฐ์ลายผ้า วิธีการตัดเย็บ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือน การแพทย์ การผลิตยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหากมีการเผยแพร่เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ แทนที่คนไทยจะเป็นผู้บริโภควัฒนธรรมของชาติอื่นแต่ฝ่ายเดียว [1]

เทศกาลดนตรีและงานแสดงเชิงวัฒนธรรมถือเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางที่มีความเกี่ยวข้องกับงานคอนเสิร์ตศิลปะวัฒนธรรมหรือประเพณีของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่นักท่องเที่ยวได้ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจแถบชนบทในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวอีกด้วย โดยการออกแบบกิจกรรมหรืองานอีเว้นท์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ สอดแทรกเข้าไปในรายการของการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความบันเทิง และเป็นการสื่อสาร ความหมายไปยังนักท่องเที่ยว ทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมผ่านประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทั้งห้า ในหลากหลายรูปแบบ และมุ่งตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยวแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะ นำไปสู่ความรู้สึก และทัศนคติที่ดีต่องานอีเว้นท์และภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งผลไปยัง พฤติกรรมที่จะบอกต่อหรือกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกครั้ง อย่างไรก็ตามการออกแบบและจัดการ ประสบการณ์ในงานอีเว้นท์ทางการท่องเที่ยวนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยวและ ลักษณะสำคัญของงานอีเว้นท์แต่ละประเภท ซึ่งการที่ จะตอบสนองต่อการรับรู้และความต้องการที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการสร้างประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสของแต่ละ บุคคลเชื่อมโยงกับองค์ประกอบต่างๆ และลักษณะเด่น ของการจัดงานอีเว้นท์อย่างเหมาะสม เพราะฉะนั้นใน บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของ ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส การออกแบบการจัดงานอีเว้นท์และลักษณะสำคัญของงานเทศกาลเชิง วัฒนธรรมในประเทศไทย เพื่อน้องค์ความรู้ที่ได้มา บูรณาการร่วมกัน และนำเสนอแนวทางการสร้าง ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสสำหรับงานเทศกาล เชิงวัฒนธรรมที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ทำให้งานเทศกาลทางวัฒนธรรมของประเทศไทย มีความโดดเด่นและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวให้กลับมา เที่ยวอีกครั้ง รวมทั้งยังเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้ ผู้ออกแบบงานอีเว้นท์สามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ [2]

“อุตสาหกรรมดนตรี” ในรูปแบบการจัด ‘คอนเสิร์ต’ แบบออนไลน์กลับมาอีกครั้งในรอบ 2 ปี และผลตอบรับที่ประเมินค่าไม่ได้ในด้านจิตใจของผู้บริโภคที่โยกย้ายเสียงเพลงและดนตรีในบรรยากาศของงานคอนเสิร์ต หลังก่อนหน้านี้ต้อง

หยุดชะงักเนื่องจากเกิดสถานการณ์โควิด-19 ทางผู้ประกอบการจึงได้มีการปรับแผนจัดคอนเสิร์ตผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Live Streaming) หรือการพูดคุยกับศิลปินผ่านวิดีโอคอลแทน แต่การจัดคอนเสิร์ตก็ทำให้ขาดอรรถรสในการรับชมอย่างที่ควรจะเป็น โดยจากการสำรวจการไปเที่ยวคอนเสิร์ตแต่ละครั้งนั้น ไม่ได้มีแค่ค่าบัตรคอนเสิร์ต แต่จะมีทั้งค่ารถโดยสาร ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกมากมาย เรียกได้ว่าภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกันก็ได้รับผลประโยชน์ด้วย ซึ่งหากดูกรณีศึกษาวนิต K-POP ชื่อวงเกาหลียุค BTS ที่ถือเป็นซอฟต์แวร์มูลค่าทางเศรษฐกิจนั้น ตามข้อมูลปี 2564 จากสำนักข่าวนิคเคอ ระบุว่า ทุกกิจกรรมงานบันเทิงของ BTS ทั้งจากการขายอัลบั้ม สินค้า และคอนเสิร์ต ฯลฯ ส่งผลต่อเศรษฐกิจเกาหลีได้ถึงปีละกว่า 5 ล้านล้านวอน หรือประมาณ 0.5% ของอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (GDP) ของเกาหลีใต้ ขณะที่สถาบันวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเกาหลี (Korea Cultural & Tourism Institute) ได้ทำการวิจัยมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดคอนเสิร์ต 1 รอบ หลังพ้นช่วงโควิด-19 คาดจะกระตุ้นการผลิต 61970-122 ล้านล้านวอน อีกทั้งยังทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่ม 5,692-10,815 อัตรา ทั้งนี้คอนเสิร์ตจึงถือเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นเศรษฐกิจในรูปแบบหนึ่งทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับข้อมูลของ Oxford Economics และ Munich Personal RePEc Archive (MPRA) ที่ชี้ตรงกันว่า คอนเสิร์ตมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี 2562 ธุรกิจคอนเสิร์ตสามารถสร้างรายได้ในสหรัฐฯ มากถึง 13 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งยังทำให้เกิดการจ้างงานกว่า 9 แสนตำแหน่งอีกด้วย [3]

ย้อนกลับมาที่ประเทศไทยบ้านเราที่ปัจจุบันผู้ประกอบการหันมาจับธุรกิจคอนเสิร์ตมากกว่าเดิมในอดีต และดึงศิลปินชั้นนำจากต่างประเทศที่มีฐานแฟนคลับค่อนข้างมากมาแสดง รวมถึงศิลปินไทยเองก็มีการจัดคอนเสิร์ตมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งในบางครั้งหนึ่งงานก็จัดรวมทั้งศิลปินไทยและต่างประเทศ เรียกได้ว่าช่วยเพิ่มมูลค่าของงาน เพิ่มกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงช่วยให้เม็ดเงินสะพัดมากขึ้นกว่าเดิมซึ่งไม่เพียงแต่ในกรุงเทพฯ แต่รวมถึงตามต่างจังหวัดด้วย โดยส่วนมากมาจากการขับเคลื่อนของผู้บริโภคช่วงระหว่าง Gen Z และ Gen Y เป็นหลัก ทั้งนี้จากมุมมองของ ‘Business+’ จุดที่สังเกตได้เลยในการจัดคอนเสิร์ตแต่ละรอบ จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่างๆ มีผู้ชมมากกว่า 1-2 พันคน มีการเปิดบูธขายของตามจุดต่างๆ และมีพนักงานที่ค่อนข้างมาก นอกเหนือจากนั้นยังมีในเรื่องของที่พักรถในระหว่างที่พักในแวกใกล้เคียง รวมถึงการโดยสารทั้งขาไป-ขากลับ ก็มีบริการเปิดสำรองที่นั่ง เรียกได้ว่าเป็นการกระจายรายได้ไปหลากหลายส่วน ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มหางานบนแพลตฟอร์ม Facebook เมื่อมีการจัดคอนเสิร์ตแต่ละครั้งตำแหน่งที่ผู้ประกอบการประกาศรับมากที่สุดคือ “เจ้าหน้าที่สต๊าฟ” บุคคลที่คอยรันคิว หรือ คมพื้นที่ คมความเรียบร้อยต่าง ๆ โดยค่าจ้างนั้นจะให้ป็นรายวัน เหน็จเงินจ้างเริ่มต้นตั้งแต่ 500 บาท เป็นต้นไป ตามแต่รูปแบบของงานและจำนวนวันที่จัด ปัจจุบันการจัดคอนเสิร์ตนั้นไม่เพียงแต่แค่รอบเดียว แต่จัดมากกว่า 2 รอบเป็นอย่างต่ำ แต่หากจัดตามต่างจังหวัดคนในพื้นที่ก็จะได้รับสิทธิในการถูกกว่าจ้าง และมีโอกาสเพิ่มช่องทางรายได้เสริมขณะที่เรื่องของที่พักนั้นปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ช่วงมีคอนเสิร์ตนั้นจะเต็มเกือบทุกที่ ถึงขั้นมีการหารห้องพักร่วมกับคนที่รู้จัก หากมาดูคอนเสิร์ตงานเดียวกัน โดยส่วนมากสถานที่ที่จะได้รับประโยชน์นั้นคงหนีไม่พ้นที่พักแวกเมืองทองธานี จนเกิดการสร้างที่พักแบบ “โฮมสเตย์” ในช่วงเวลานั้น คือ ปรับบ้านให้เป็นห้องพักเพื่อรองรับกลุ่มคนโดยเฉพาะอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้เรื่องที่พักร่วมคือการเดินทาง การเดินทางในปัจจุบันก็แตกต่างจากอดีตเนื่องจากมีผู้เล่นหน้าใหม่ที่จุดประกายจากงานคอนเสิร์ตเปิดธุรกิจสำรองที่นั่งให้กับคนที่ต้องการไปดูคอนเสิร์ตโดยเฉพาะ โดยคิดเป็นค่าหัวรายบุคคล เริ่มต้นตั้งแต่ 100 บาท นอกเหนือจากการเปิดสำรองที่นั่งแล้วนั้น ยังมีการเปิดให้เช่าที่จอดรถตามตึกคอนโดต่าง ๆ สำหรับธุรกิจเช่ามือถือนั้นนับเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่ทุกคนเริ่มให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากการไปชมคอนเสิร์ตแต่ละครั้งผู้บริโภคก็อยากได้ภาพที่คมชัด และต้องการเก็บบันทึกเรื่องราวช่วงเวลาดี ๆ ไว้ ซึ่งธุรกิจเช่ามือถือนั้นไม่เพียงแต่ผู้เช่าจะไปเช่าผ่านร้านตู้โทรศัพท์เท่านั้น แต่จะเช่าผ่านบุคคลตามช่องทางโซเชียลด้วย [4]

แสงไฟบนเวทีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของงานต่างๆ นอกจากจะส่องสว่างเวทีแล้ว แสงไฟยังส่งผลต่อประสบการณ์ของผู้ชมทั้งหมด ตั้งแต่การเพิ่มการมองเห็นไปจนถึงการสร้างอารมณ์ช่วยเพิ่มการมองเห็น บทบาทที่สำคัญที่สุดของการจัดแสงบนเวทีคือการทำให้ผู้แสดง ผู้บรรยาย และองค์ประกอบต่างๆ ของฉากต่างๆ มองเห็นได้ชัดเจนต่อผู้ชม การจัดแสงที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมงานมีส่วนร่วมกับการแสดงได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตละคร คอนเสิร์ต หรือการนำเสนอ

ขององค์กรสร้างอารมณ์และบรรยากาศการจัดแสงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดโทนและอารมณ์ของงาน โดยการปรับสี ความเข้มข้น และการเคลื่อนไหว นักออกแบบแสงสามารถสร้างฉากหลังที่กระตุ้นอารมณ์ซึ่งช่วยยกระดับประสบการณ์โดยรวมของผู้ชม ไม่ว่าจะเป็นแสงนวลๆ โรแมนติกสำหรับงานแต่งงาน หรือแสงที่สดใสและมีพลังสำหรับคอนเสิร์ต การจัดแสงบนเวทีจะช่วยกระตุ้นอารมณ์ที่เหมาะสมมุ่งเน้นไปที่ผู้ชมแสงไฟทำหน้าที่เป็นแนวทางในการนำความสนใจของผู้ชมไปยังจุดที่สำคัญที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการเล่นที่นักแสดง อุปกรณ์ประกอบฉาก หรือช่วงเวลาสำคัญบนเวที แสงไฟจะช่วยให้ผู้ชมจดจ่ออยู่กับฉากหรือองค์ประกอบที่ขับเคลื่อนเรื่องราวไปข้างหน้าเพิ่มความลึกและมิติแสงไฟบนเวทีช่วยเพิ่มมิติให้กับการแสดงหรือโอเวอร์ดสร้างมิติและความลึกที่ทำให้เวทีมีชีวิตชีวาและน่าดึงดูดใจมากขึ้น การใช้มุมแสง ความเข้มแสง และสีที่แตกต่างกันทำให้เวทีที่เรียบแบนกลายเป็นสภาพแวดล้อมที่สวຍงามรองรับการเล่าเรื่องการจัดแสงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเล่าเรื่อง การจัดแสงจะช่วยเน้นช่วงเวลาสำคัญ เน้นการเปลี่ยนฉาก หรือเปลี่ยนแสงอย่างละเอียดอ่อนสำหรับฉากต่างๆ เพื่อเพิ่มอารมณ์ในการเล่าเรื่อง ช่วยสร้างอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพิ่มความเข้มข้นให้กับละคร หรือส่งสัญญาณการเปลี่ยนฉากที่สำคัญให้ผู้ชมทราบปรับปรุงความสวยงามเวทีที่มีแสงสว่างเพียงพอจะดึงดูดสายตา การจัดแสงอย่างมีกลยุทธ์จะช่วยเพิ่มคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ของการแสดงหรือกิจกรรมต่างๆ เพิ่มความเป็นมืออาชีพให้กับการผลิตโดยรวม นอกจากนี้ยังช่วยผสมองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เครื่องแต่งกาย ฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉากเข้าด้วยกันเพื่อให้ประสบการณ์ทางภาพมีความสอดคล้องและสวยงามอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนฉากแสงไฟบนเวทีช่วยให้การเปลี่ยนผ่านระหว่างฉากหรือส่วนต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่นการหรี่แสงหรือเปลี่ยนโทนสีช่วยให้แสงสามารถบอกผู้ชมได้ว่าการแสดงหรือช่วงใหม่กำลังจะเริ่มต้นขึ้นโดยไม่รบกวนการแสดง นอกจากนี้ยังช่วยให้ปรับเปลี่ยนเค้าโครงเวทีหรือฉากหลังได้อย่างราบรื่นโดยไม่ดึงความสนใจออกไปจากเนื้อเรื่อง [5]

เป้าหมายของการจัดแสงบนเวทีไม่ได้จำกัดอยู่เพียงวัตถุประสงค์เดียว การจัดแสงบนเวทีสามารถช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชมและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการผลิตบนเวทีได้หลายวิธี การจัดแสงบนเวทีที่เหมาะสมจะช่วย ส่องสว่างบนเวที วัตถุประสงค์พื้นฐานที่สุดของการจัดแสงบนเวทีคือการส่องสว่างนักแสดง ฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉาก เพื่อให้ผู้ชมสามารถมองเห็นทุกอย่างที่ควรเห็นบนเวทีได้อย่างชัดเจน การจัดแสงที่ไม่เพียงพออาจทำให้การแสดงไม่สมบูรณ์แบบ ตัวอย่างเช่น แสงที่สลัวจะทำให้การแสดงสีหน้าของนักแสดงแสดงออกได้ยากขึ้น แม้แต่กับผู้ชมที่นั่งอยู่ใกล้กับเวที การจัดแสงยังมีความสำคัญต่อผู้คนบนเวทีด้วย เพื่อให้พวกเขาสามารถมองเห็นว่าพวกเขากำลังเดินทางไปทางไหน และมองเห็นนักแสดง นักแสดง หรือศิลปินคนอื่นๆ เน้นพื้นที่ต่างๆ แสงไฟบนเวทียังช่วยให้คุณนำสายตาของผู้ชมไปที่จุดที่ควรไปได้อีกด้วย ในกรณีที่นำต้นตื้นที่สุด ส่วนใหญ่ของเวทีอาจมืดโดยมีเพียงสปอตไลท์ดวงเดียวที่ส่องไปที่จุดโฟกัส ในกรณีอื่นๆ วิศวกรด้านแสงอาจเริ่มต้นด้วยการฉายแสงแบบล้าง ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่กว้างและทำหน้าที่เป็นชั้นแสงพื้นฐาน จากนั้นจึงใช้การเน้นเพื่อดึงความสนใจของผู้ชมไปที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น ลำโพงที่อยู่เบื้องหน้า กำหนดฉากการจัดแสงยังช่วยให้คุณสร้างภาพที่คุณต้องการในฉากได้ ในบางกรณี ต้องใช้แสงเพื่อสร้างภาพลวงตา คุณอาจใช้แสงที่เคลื่อนไหวเพื่อให้ดูเหมือนว่าดวงอาทิตย์กำลังขึ้น หรือทำให้เวทีมืดลงเมื่อนักแสดงเปิดสวิตช์ไฟประกอบฉากในห้อง คุณยังสามารถใช้ผ้ากรองแสงด้านหลังเพื่อสร้างภาพลวงตาของคืนที่เต็มไปด้วยดวงดาว วันที่มีแดด หรือแม้แต่ไฟ ควบคุมอารมณ์ แสงไฟบนเวทีสามารถส่งผลกระทบต่ออารมณ์ ได้อย่างมาก แนวคิดคือการจัดแสงให้เข้ากับเนื้อหาของงานแสดงเพื่อกระตุ้นอารมณ์ที่เหมาะสมในตัวผู้ชม ซึ่งอาจหมายถึงแสงที่นุ่มนวลและอบอุ่นสำหรับฉากที่มีความสุขในละคร หรือแสงสีที่สลัวและเย็นสำหรับเพลงบัลลาดเศร้าระหว่างการแสดงคอนเสิร์ต สีบางสีมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น สีน้ำเงินมักเกี่ยวข้องกับความสุข และสีแดงเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่รุนแรง เช่น ความรักหรือความก้าวร้าว [6]

Jarunee Areerungreung [7] ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษากระบวนการผลิตแสงในงานแสดงต่าง ๆ ได้ นันธิดา จันทรางศุ จากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย Mahidol University. (2022) [8] ได้กล่าวถึงการศึกษาดนตรีในมุมมองวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ดนตรีในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ใน

การศึกษากระบวนการผลิตแสงในงานแสดงวัฒนธรรมจะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของแสงในฐานะสื่อกลางที่เชื่อมโยงผู้ชมกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยมหิดลให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการสร้างเมืองที่น่าอยู่ ซึ่งรวมถึงการออกแบบและการจัดการพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษากระบวนการผลิตแสงจะช่วยให้การจัดการแสงในงานแสดงมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของมหาวิทยาลัย

ดังนั้นผู้วิจัย จึงจัดทำงานวิจัยเรื่องกระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ต และงานแสดงวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อศึกษากระบวนการผลิต ปัจจัย รวมถึงแนวทางการพัฒนา กระบวนการผลิตแสง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกระบวนการผลิตแสงต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมกระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบกระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีการออกแบบแสง ผู้ออกแบบแสงยังมีการปรึกษากับผู้กำกับการแสดงถึง การปรับปรุงการออกแบบแสงเพื่อความสวยงามและ เหมาะสม จากนั้นจึงนำไปสู่ขั้นตอนการออกแบบ โครงสร้างไฟ จำนวนกระแสไฟ และทำการติดตั้งและทำฉาก อุปกรณ์ กระทั่งถึงวันฝึกซ้อมด้านเทคนิค Steven ได้ ทำการจดบันทึกความเปลี่ยนแปลงเพื่อใช้ในการแก้ไข และการแสดงจริงก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

3.2 ทฤษฎีการรับรู้ทางการมองเห็น มนุษย์มีการรับรู้ต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์แตกต่างกันไปตามภูมิหลัง การรับรู้ของมนุษย์เกิดจากพื้นฐานของความไม่เข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดภัยธรรมชาติเหล่านั้น สัญชาตญาณของความกลัวส่งผลให้พวกเขาคิดหาทางออกที่เหมาะสม เช่น การสวดอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือการทำรูปเคารพเพื่อกราบไหว้บูชา เป็นต้น การรับรู้ของมนุษย์มีมาแต่กำเนิด เป็นพฤติกรรมที่ได้จากกรรมพันธุ์โดยไม่จำเป็นต้องเรียนรู้มาก่อน เช่น เมื่อมีสิ่งของเข้ามาใกล้ตาตามจะกะพริบ เมื่อถูกของร้อนเราจะชักมือออก มนุษย์สามารถมองเห็นและสังเกตสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติด้วยตา มีสมองและจิตใจเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความเห็นจากภาพที่ปรากฏ การรับรู้ทางการเห็นจึงเป็นกระบวนการทางธรรมชาติของจักขุสัมผัสและประสบการณ์ของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าภายนอก ก่อให้เกิดการรับรู้ภาพที่ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ กันไป

3.3 ทฤษฎีการสื่อสารทางการแสดง การสื่อสารการแสดง (Intrapersonal communication) เกี่ยวข้องกับกระบวนการรู้คิด (Cognitive process) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารและการตีความหมายของสาร (Messages) บุคคลมีการคิดเพื่อประมวลและตีความหมายสาร ความหมายไม่ได้อยู่ในตัวสาร คำพูด หรือพฤติกรรม แต่ความหมายเกิดขึ้นภายหลังจากที่บุคคลได้รับรู้และให้ความหมายกับสาร และความหมายจากการตีความก็จะส่งผลต่อการแสดงออกและสื่อสารกับอีกฝ่าย กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคลจึงเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการสื่อสารมากแสงเป็นเครื่องมือสื่อสารหนึ่งในการแสดงสด ทฤษฎีการสื่อสารทางการแสดงกล่าวถึงกระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้แสดงไปยังผู้ชมผ่านรหัสทางศิลปะ เช่น ภาพ เสียง และแสง แสงช่วยส่งเสริมการตีความของผู้ชม และสามารถใช่เพื่อสื่อถึงอารมณ์ สถานที่ เวลา และบรรยากาศโดยไม่ต้องใช้คำพูด

3.4 ทฤษฎีการออกแบบประสบการณ์ คำว่า Experience Design มาจากคำสองคำ คือคำว่า Experience (ประสบการณ์) และ คำว่า Design (การออกแบบ) ซึ่งก็แปลตรงตัวเลยครับ เมื่อนำมารวมกัน Experience Design คือ การออกแบบประสบการณ์ ซึ่งมีเป้าหมายให้คนที่ได้รับประสบการณ์ที่ดี รู้สึกประทับใจเวลาพูดถึงประสบการณ์ เรามักคิดว่าน่าจะเป็นงานเกี่ยวกับการบริการ (service) เป็นหลัก แต่ที่จริงแล้ว ประสบการณ์มีได้ทั้งกลุ่มสินค้า (product) และบริการ (service) ตัวอย่างเช่น เราได้สินค้าใหม่ 1 อย่าง เป็นเครื่องปั่นน้ำผลไม้ เราจะต้องแกะกล่อง อ่านคู่มือ ลองประกอบ ล้าง ลองใช้ ใช้ปั่นผลไม้จริง ล้างให้สะอาด เก็บให้แห้ง ก่อนจะนำมาประกอบใหม่อีกรอบ ถ้าเราไม่เคยคิดเรื่อง User Experience Design มาก่อนเลย เครื่องปั่นน้ำของเราจะประกอบยาก อ่านคู่มือไม่รู้เรื่อง กดปุ่มยากไป ใช้ยากไป ถอดล้างยาก หนักไป เสียงดังไป ฯลฯ

3.5 ทฤษฎีการสร้างบรรยากาศ การสร้างบรรยากาศเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น เป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการ ยอมรับและการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จะช่วยให้เขาได้พบความคิดใหม่ๆ และสามารถพัฒนา ศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถตามแต่ละบุคคล สรุปวิธีการสร้าง การจัดแสงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างบรรยากาศ ทฤษฎีนี้เสนอว่าองค์ประกอบของแสง เช่น ความเข้ม ความนุ่มนวล สี และการเปลี่ยนแปลงของแสง มีผลต่อความรู้สึกของผู้ชม

3.6 ทฤษฎีการจัดการเวลาในงานแสดง “เวลา” เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดที่ทุกคนได้รับมาอย่าง เท่าเทียมกัน การบริหารเวลา คือ การใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่าตามเวลาที่ ผ่านไป เพราะไม่มีใครสามารถขอเวลาเพิ่มขึ้นได้ดังนั้น จึงจำเป็นต้อง บริหารและจัดสรรเวลาที่ได้รับมาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สูงสุด เพื่อให้ก้าวไปสู่เป้าหมายในชีวิตตามที่ต้องการ การควบคุมจังหวะเวลาในการเปลี่ยนแสงมีผลต่อความไหลลื่นของการแสดง ทฤษฎีนี้เน้นการวางแผนและซิงโครไนซ์ องค์ประกอบทางแสงกับดนตรี การเคลื่อนไหว และบทละคร

3.7 ทฤษฎีการใช้เทคโนโลยีในงานแสดง การแสดงบนเวทีดึงดูดผู้ชมมาโดยตลอดด้วยการผสมผสานระหว่างเสียง การแสดง และองค์ประกอบภาพหนึ่งในภาพที่น่าหลงใหลที่สุดคือไฟเลเซอร์ซึ่งมีลำแสงและลวดลายอันวิจิตรบรรจงเด่นชัดไปพร้อมกับดนตรีเปลี่ยนเวทีธรรมดาๆให้กลายเป็นอาณาจักรแห่งเวทมนตร์และความตระการตาเลเซอร์แม้ว่าปัจจุบันมีความหมายเหมือนกันกับคอนเสิร์ตและการแสดงสมัยใหม่ เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการผลิตแสงที่ทันสมัย ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยี

3.8 ทฤษฎีการออกแบบพื้นที่ในงานแสดง การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ที่มีประสิทธิภาพเป็นศิลปะที่ผสมผสานสุนทรียภาพ ฟังก์ชันการใช้งาน และเทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์การจัดงานที่ดื่มด่ำและน่าจดจำเป็นมากกว่าการเลือกสี และรูปทรงที่เหมาะสม การออกแบบแสงต้องสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ ทฤษฎีนี้เสนอให้พิจารณาปัจจัยทางกายภาพ เช่น ระยะห่าง ความสูง เพดาน พื้นผิว และโครงสร้างของเวที รวมถึงตำแหน่งของผู้ชม

3.9 ทฤษฎีการสร้างบรรยากาศทางอารมณ์ อารมณ์และบรรยากาศสามารถเปลี่ยนแปลงการตีความและผลกระทบของภาพวาดทิวทัศน์ได้อย่างมาก ตัวอย่างเช่น ภูมิทัศน์ภายใต้แสงสลัวของแสงสนธยาอาจดูลึกลับหรือเป็นกลางร้าย แสงสามารถกระตุ้นอารมณ์ของผู้ชมได้ เช่น ความตื่นเต้น ความเศร้า หรือความสงบ ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการจัดแสงที่สอดคล้องกับอารมณ์ของเนื้อหาจะช่วยเพิ่มพลังการสื่อสารของงานแสดง

4. วิธีวิจัย/วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ต และงานแสดงวัฒนธรรมวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ พนักงานในบริษัทที่ได้มีความเชี่ยวชาญในการผลิตแสง เริ่มตั้งแต่การวางแผนการผลิตแสง การผลิตแสง และการแก้ไขก่อนการโชว์จริง จำนวน 3 คนคือ เจ้าหน้าที่ Light Sound production ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้า ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 วิธีการศึกษา ศึกษาโดยใช้ปัญหาจากการที่ผู้วิจัยมาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในตำแหน่งหน้าที่ Light Sound Production ทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จาก บทความ งานวิจัย และบทสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยตรง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ คือการใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยทำการเลือกผู้สัมภาษณ์ จำนวน 3 คน ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

4.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก เจ้าหน้าที่ดูแลระบบห้องจัดแสดงดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขต ศาลายา จำนวน 3 คน ตำแหน่ง ผู้จัดการวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ 1 คน และ นักวิชาการเทคโนโลยี ดนตรี 2 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ครบถ้วนในทุกๆ ด้านจึงดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ได้ทำการคัดเลือกไว้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์แล้วทำการถอดเทปเสียงของผู้ที่ให้สัมภาษณ์ ออกมาแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5.การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะใช้วิเคราะห์เชิงคุณภาพ นำข้อมูลจากเทปสัมภาษณ์มาถอดเป็นตัวอักษรโดยจะนำข้อมูลมาทั้งหมด แล้วทำการวิเคราะห์และทำการเปรียบเทียบเพื่อสรุปผลข้อมูลของงานวิจัย ดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหาแบบธีมาติก (Thematic Analysis) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูกถอดความ และจัดกลุ่มตามธีมาติกหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตแสง ได้แก่ กระบวนการผลิตแสง ปัจจัยที่ส่งเสริมและแนวทางในการพัฒนากระบวนการผลิตแสง

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 กระบวนการผลิตแสงในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในกระบวนการผลิตขั้นตอนแรกเริ่มจากการวางแผนและออกแบบ พบว่า ในงานแสดงต่างๆ มักจะเริ่มจากการหาข้อมูลจากเจ้าของงานหรือบริษัทที่ได้รับ แล้วจึงค่อยดำเนินการออกแบบตามเนื้อหาและบรรยากาศที่ต้องการในงานนั้นๆ มีการปรับแสงให้เหมาะสมกับอารมณ์และความต้องการของผู้ชมผ่านโทนสีและธีมา ในกรณีที่มียูปรกรณ์จำกัด การเลือกใช้ยูปรกรณ์ จะใช้ยูปรกรณ์ที่มีอยู่ให้เหมาะสม จะช่วยให้การออกแบบแสงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขั้นตอนการเลือกและจัดเตรียมยูปรกรณ์แสง มีการปรับใช้ตามความต้องการของงาน ไฟ Moving spot และ Moving LED มีการเลือกใช้ตามลักษณะของงานและอารมณ์ที่ต้องการสร้าง ให้เหมาะสมกับการแสดง ในกรณีที่งานต้องการการออกแบบที่ซับซ้อนหรือใช้แสงในรูปแบบเฉพาะ จะมีการจ้างช่างพลายเออร์มาช่วยติดตั้งยูปรกรณ์เพิ่มเติม ขั้นตอนการประสานงานและการดำเนินงานในช่วงซ้อมและแสดงจริง ต้องทำงานร่วมกันกับฝ่ายเสียงเพื่อให้แสงไฟสอดคล้องกับจังหวะของเครื่องดนตรี ฝ่ายแสง ต้องคุยกับฝ่ายเวทีเกี่ยวกับการจัดตำแหน่งยูปรกรณ์ไฟ เช่น การขยับหรือจัดเรียงยูปรกรณ์เพื่อไม่ให้บังแสงหรือไม่กีดขวางการแสดง ศิลปินต้องให้ความสำคัญกับการซ้อมคิวร่วมกัน เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้ว่าใครจะทำอะไรในช่วงเวลาใด การเช็คคุณภาพและความพร้อมของระบบแสงก่อนการแสดงจริงคือการซ้อมคิว การซ้อมคิวเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจและสามารถทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

5.2 ปัจจัยที่ ส่งเสริมกระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจัยแรกที่ส่งเสริมการผลิตแสง คือ เทคนิคและยูปรกรณ์ โดยยูปรกรณ์ที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมกระบวนการผลิตแสงที่กล่าวถึงในการสัมภาษณ์คือ คอนโทรล MA2 on PC ช่วยให้การสร้างซีนไฟที่สมูทและช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน เนื่องจากเป็นยูปรกรณ์สมัยใหม่ ทำให้การออกแบบแสงมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และสามารถนำยูปรกรณ์ไปปรับใช้ในงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ด้านการออกแบบและศิลปะ การเลือกสีและโทนแสง สีเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์และบรรยากาศ เช่น การเลือกโทนสีน้ำเงินสำหรับสร้างอารมณ์เศร้า หรือสีแดงสำหรับเพลงรักที่ช่วยให้เข้ากับความรู้สึกของเนื้อหา การจัดวางตำแหน่งไฟและการเคลื่อนไหวของแสง การเคลื่อนไหวของแสง เช่น การค่อยๆ เพิ่มหรือลดแสงตามการเคลื่อนไหวของนักแสดงหรือเครื่องดนตรี ช่วยเสริมอารมณ์ของการแสดง เช่น การเดินออกของนักร้องหรือดนตรีที่

ทำให้ผู้ชมรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ในช่วงต่างๆ ผลต่อการเล่าเรื่อง การเลือกใช้แสงและสีที่เหมาะสมสามารถเสริมการเล่าเรื่องและถ่ายทอดอารมณ์ให้เข้ากับเนื้อหาของงานได้ดี ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจอารมณ์และความหมายของการแสดงได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้น การเลือกสีและโทนแสง การจัดตำแหน่งไฟและการเคลื่อนไหวของแสงในงานแสดงสามารถช่วยเสริมสร้างอารมณ์และบรรยากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้แสงที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้ชมสามารถรู้สึกและเข้าใจเนื้อหาและอารมณ์ที่ต้องการ ด้านบุคลิกและการประสานงาน หากมีทักษะมีความเข้าใจ เรื่องดนตรีจะช่วยให้สามารถจับจังหวะของเพลงได้ดีขึ้น เช่น การควบคุมแสงให้สอดคล้องกับจังหวะดนตรี ซึ่งช่วยให้การแสดงดูมีความลงตัวและสมบูรณ์ การมีทักษะในการประสานงาน จะช่วยในเรื่องของการสื่อสารกับทีมอื่นที่ทำงานร่วมกัน การมีทักษะการใช้กล้อง ส่งผลให้การทำงานร่วมกับกล้องมีผลลัพธ์ที่ดีมากขึ้น

5.3 แนวทางในการพัฒนารูปแบบกระบวนการผลิตแสง ในด้านของอุปกรณ์ ยังต้องการ ไฟพาร์ LED เพิ่ม เพราะเป็นไฟที่ให้ความสว่างหลัก และยังไม่ได้มีการสั่งมาใช้ในหอจัดแสดง แต่หากพูดถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่แล้ว ยังต้องการไฟ Follow (รุ่น Follow me) ซึ่งเป็นไฟรุ่นใหม่แบบดิจิทัล ช่วยลดปัญหาจากการใช้ไฟ Follow แบบเดิม (ใช้คนบังคับ) ซึ่งอาจทำให้แสงมีการสั่นและไม่สามารถควบคุมทิศทางที่แน่นอนได้ ดังนั้นไฟ Follow (รุ่น Follow me) จะทำให้ได้คุณภาพงานแสงที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ทั้งนี้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนมีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่สามารถนำมารวมเป็นข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงกระบวนการวางแผนและออกแบบแสงให้มีประสิทธิภาพได้ ได้แก่ การประชุมเพื่อทำความเข้าใจ, การทำการบ้าน, การซ้อมใหญ่, การอัปเดตคิว, การพิจารณาทุกองค์ประกอบของโชว์ ในด้านการพัฒนารูปแบบการออกแบบแสงให้เหมาะสมกับงานวัฒนธรรม มีการผสมผสานเทคนิคแสงสมัยใหม่กับองค์ประกอบแสงในงานวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยเริ่มจากทำความเข้าใจกับลักษณะของงาน ที่ต้องการการออกแบบแสง ไปจนถึงการใช้สีที่มีความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของงาน การผสมผสานเหล่านี้จะช่วยให้การออกแบบแสงมีทั้งความทันสมัยและความเป็นดั้งเดิม มีความสมดุลและเหมาะสมกับงานวัฒนธรรมที่กำลังจะนำเสนอ.

6. อภิปรายผล

6.1 กระบวนการผลิตแสงในงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ขั้นตอนการวางแผนและออกแบบ เริ่มจากการหาข้อมูลจากเจ้าของงานหรือบริษัทที่ได้รับ แล้วจึงค่อยดำเนินการออกแบบตามเนื้อหาและบรรยากาศที่ต้องการในงานนั้นๆ มีการปรับแสงให้เหมาะสมกับอารมณ์และความต้องการของผู้ชมผ่านโทนสีและอิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suphalak Wiprat [9] การศึกษากระบวนการผลิตการแสดง แสง สีเสียงตำนานพระเวสสันดรชาดกจังหวัดร้อยเอ็ด มีความมุ่งหมาย 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีบุญผะเหวด พัฒนาการแสดงแสงสี เสียงตำนานพระเวสสันดรชาดก จังหวัดร้อยเอ็ด 2) ศึกษากระบวนการผลิตการแสดง และ องค์ประกอบการแสดงแสงสีเสียงตำนานพระเวสสันดรชาดก จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ผู้รู้ด้านการแสดงและประเพณีจำนวน 3 ท่าน ผู้ปฏิบัติจำนวน 15 คน ประชาชนทั่วไป 20 คน และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของประเพณีบุญผะเหวด หรือ บุญมหาชาติคืองานมหากุศลที่สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวจังหวัดร้อยเอ็ดได้ยึดถือ และปฏิบัติตามประเพณีโดยสอดคล้องกับคำขวัญของจังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มจัดงานเมื่อปี พ.ศ. 2534 และได้จัดทำเป็นประจำทุกๆ ปีพัฒนาการแสดงแสงสีเสียง ได้มีการปรับเปลี่ยนผ่านรูปแบบการ แสดงไปตามยุคและสมัย นอกจากนี้กระบวนการผลิตการแสดง แสง สีเสียงตำนานพระเวสสันดร ชาดกจังหวัดร้อยเอ็ด มีกระบวนการผลิตรูปแบบการแสดง โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงของตัวละครให้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นจากเดิม อีกทั้งยังเพิ่มบทบาทในส่วนที่เป็นนักแสดงสมทบและนักแสดง ในส่วนที่เป็นการฟ้อนรำ ทั้งนี้ยังได้นำระบบเสียงและเทคนิคการใช้แสงไฟต่างๆ เข้ามาเพื่อเพิ่มความหลากหลายให้อรรถรสในการรับชม การแสดงตำนานพระเวสสันดรชาดกได้พัฒนาต่อยอด โดยนำเสนอในรูปแบบเป็นเนื้อเรื่องและลงลึกในรายละเอียดทางด้านฉากพื้นหลัง ซึ่งมีการนำจอฉาย (LCD) ขนาดใหญ่มาเป็นฉาก อีกทั้งยังเพิ่มบทบาทการแสดงในลักษณะการแสดงท่าทาง การแสดงอารมณ์

ของตัวละครนั้น ๆ รวมถึงการแต่งกายอย่างสมจริง ให้กับนักแสดงตัวหลักและนักแสดงสมทบ ดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง เวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์

6.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมกระบวนการผลิตผลงานงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล การเลือกสีและโทนแสง สีเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์และบรรยากาศ การจัดวางตำแหน่งไฟ และการเคลื่อนไหวของแสง การเคลื่อนไหวของแสงช่วยเสริมอารมณ์ของการแสดง ทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมกับการแสดงได้ เป็นอย่างดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phichakorn Bamrungwong [10] การสร้างสรรค์แสงเพื่อการสื่อสาร ในบริบทของงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย แสงเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลายๆองค์ประกอบของงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษา แนวคิด เทคนิค วิธีการ และกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบแสง ที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ (Product Launch Event) ในประเทศไทย ว่าแนวคิดและขั้นตอนของนักออกแบบแสง รวมถึงความเหมือนความแตกต่างในการใช้เทคนิค วิธีการ และกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ ระหว่างนักออกแบบแสงระดับชำนาญงานพิเศษ กับนักออกแบบแสงระดับอาชีพรุ่นใหม่เป็นอย่างไร โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผ่านแนวคิดของนักออกแบบแสงในงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย 9 ท่าน ผลการวิจัยพบว่าการสื่อสารในรูปแบบแสงนั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าส่วนอื่นๆ สามารถสร้างบรรยากาศอารมณ์และความรู้สึกให้กับผู้ร่วมงาน หรือช่วยต่อยอดภาพลักษณ์ของตราสินค้าได้อีกด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดหลายด้านรวมถึงการประเมินผลงานจากผู้เชี่ยวชาญในวงการ นักออกแบบแสงจึงต้องมีทั้งความรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออกแบบแสงเบื้องต้น รวมถึงทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนทางด้านรสนิยม เพราะการออกแบบแสงเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการส่งต่อสารที่มีผลในแง่การสร้างประสบการณ์ให้กับผู้รับสาร การสร้างสรรค์แสงเพื่อการสื่อสาร ในบริบทของงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยแสงเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนภาษา กล่าวว่าการสื่อสารในรูปแบบแสงนั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่า ส่วนอื่นๆ สามารถสร้างบรรยากาศอารมณ์และความรู้สึกให้กับผู้ร่วมงานหรือช่วยต่อยอดภาพลักษณ์ได้ดีอีกด้วย

6.3 แนวทางการพัฒนาในกระบวนการทำงานในการผลิตผลงานงานคอนเสิร์ตและงานวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดล การพัฒนารูปแบบการออกแบบแสงให้เหมาะสมกับงานวัฒนธรรม มีการผสมผสานเทคนิคแสงสมัยใหม่กับองค์ประกอบแสงในงานวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยเริ่มจากทำความเข้าใจกับลักษณะของงาน ที่ต้องการการออกแบบแสง ไปจนถึงการใช้สีที่มีความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของงาน การผสมผสานเหล่านี้จะช่วยให้การออกแบบแสงมีทั้งความทันสมัยและความเป็นดั้งเดิม มีความสมดุลและเหมาะสมกับงานวัฒนธรรมที่กำลังจะนำเสนอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thapat Ritchai [11] การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลของงานเทศกาลดนตรี Music Festival ที่มีผลต่อกลุ่มประชากรใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลุ่มประชากรศาสตร์ในการจัดงานเทศกาลดนตรี เพื่อเพิ่มความประสิทธิภาพ และทราบถึงพฤติกรรมต่อผู้ชมในการรับชมเทศกาลดนตรีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใน งานวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวนทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ หากำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)และการวิเคราะห์ค่าอันดับค่าอันดับ ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุ 21 – 30 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี พนักงานบริษัท สถานภาพโสด มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 15,001 – 20,000 บาทและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนมาก 2) พฤติกรรมการเข้าชมคอนเสิร์ตหรือเทศกาลดนตรีของผู้บริโภค โดยภาพรวมส่วนใหญ่ผู้เข้าชมสนใจในงานเทศกาลดนตรีเป็นจำนวนมาก และชื่นชอบแนวเพลง ป๊อป และในแต่ละงานผู้ชมสามารถซื้อไป บัตรในราคา 1,001 – 2,000 บาท สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ช่วงเวลาที่เข้าชมงานเทศกาลดนตรีคือไป พอถึงกับเริ่มงาน และทำกิจกรรมในระหว่างรอชมด้วยการถ่ายรูป และส่วนเครื่องดื่มผู้ชมเลือกประเภทด้านเบียร์ ยี่ห้อช้าง 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าชมงานเทศกาลดนตรีโดยภาพรวมมี ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านการผลิต คุณภาพมัลติมีเดีย แสง สี เสียง , โครงสร้างและรูปแบบเวที และ ด้านสถานที่บริการขนาด

พื้นที่ของสถานที่ , ความสะดวกต่อการเดินทาง ,ความปลอดภัยการเดินทาง , การบริการที่จอดรถ , การอำนวยความสะดวกต่ออาจารย์ , การอำนวยความสะดวกด้านปฐมพยาบาล และการอำนวยความสะดวกด้านห้องสุขาที่เพียงพอต่อความต้องการ

7. กิตติกรรมประกาศ

โครงการเอกเทศ เรื่อง กระบวนการผลิตแสง ในงานคอนเสิร์ต และงานแสดงวัฒนธรรม วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล นี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารีษา สุจิตวนิช อาจารย์นิเทศและที่ปรึกษาโครงการเอกเทศที่ช่วยให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำงานวิจัยประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ หอจัดแสดงดนตรี วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้สนับสนุนการทำโครงการเอกเทศเล่มนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยมา ณ โอกาสนี้

8. เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Pichayawat, W. (2019). Lighting design for storytelling in theater productions: A case study of the annual university play. *Journal of Fine Arts*, 29(1), 88-101.
- [2] Chantarasiri, P. (2018). The use of lighting technology in contemporary theater and music performances. *Journal of Innovation and Educational Technology*, 5(2), 45-60.
- [3] Nantakwan, S. (2021). Factors influencing the quality of lighting production in live performances: A case study of the National Theater. *Journal of Fine Arts and Culture*, 12(3), 120-134.
- [4] Leelawat, A. (2022). Guidelines for developing lighting production processes in music festivals: A case study of the Chiang Mai Music Festival. *Journal of Music Education and Performing Arts*, 7(1), 70-85.
- [5] Chantrangsui, N. (2021). Mahidol University and the study of music in the context of cultural studies: Multiculturalism in Thai music. *Balance Magazine*. Retrieved from <https://www.balancemag.Net/31328>
- [6] Boonma, K. (2017). Lighting design in music performances to enhance audience emotions and experience. *Journal of Technology and Innovation*, 4(2), 35-50.
- [7] Areerungeung, J. (2020). Analysis of research works on design for theater performance in Thailand: A case study from 1997 to 2017. *Journal of Fine Arts, Thammasat University*, 23(1), 114-132. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/263467>
- [8] Mahidol University. (2022). Case study on sustainable material management and design within the university. *Mahidol Sustainability*. Retrieved from <https://sustainability.mahidol.ac.th/th/case-study/SDGs/12?page=3>
- [9] Suphalak Wiprat. (2021). A study of the production process of the light and sound performance of the Vessantara Jataka legend in Roi Et province [Master's thesis, Mahasarakham University]. (In Thai)
- [10] Phichakorn Bamrungwong. (2016). Creative lighting design for communication in the context of product launch events in Thailand [Master's thesis, Chulalongkorn University]. (In Thai)
- [11] Thapat Ritchai. (2022). Influential factors of music festivals affecting the population in Bangkok and metropolitan areas [Master's thesis, Bangkok University]. (In Thai)